

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความเจริญก้าวหน้าของประเทศจะมีความมั่นคงและพัฒนาได้ ต้องอาศัยการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญ กังกระแสนพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (2525 : 234) พระราชทานแก่คณะครูและนักเรียน ซึ่งเข้ารับพระราชทานรางวัล ๓ ศาลาตุลสิกาลัย ที่ไคอัญเชียงมา ดังนี้

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ และคุณธรรมของบุคคล สังคมและบ้านเมืองใดให้การศึกษาก็แก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วน ล้วนพอเหมาะกันทุก ๆ ด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้นก็จะมีพลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถธำรงรักษาความเจริญมั่นคงของประเทศชาติไว้ และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้โดยตลอด . . . . ทุกฝ่ายจะทอรวมกันเสริมสร้างรากฐานชีวิตอันแข็งแรงสมบูรณ์ให้แก่เยาวชนทั้งในคานร่างกาย จิตใจ และความรู้ ความฉลาด สำคัญที่สุดจะคงฝึกอบรมให้รู้จักรับผิดชอบชีวิต รู้จักตัดสินใจด้วยเหตุผล และรู้จักสร้างสรรคตามแนวทางที่สุจริตยุติธรรม

ดังนั้น การให้การศึกษาก็แก่เยาวชนของชาติจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างเยาวชนให้มีคุณสมบัติที่พึงปรารถนาถึงกล่าว ย่อมต้องอาศัยวิชาหลายแขนงเป็นเครื่องมือ วิชาสังคมศึกษาจักเป็นวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีมีประสิทธิภาพ ดังที่ มอริส พี มอฟแฟท (Maurice P. Moffatt 1965 : 10) ได้ให้ความสำคัญของวิชาสังคมศึกษาว่า เป็นวิชาที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความคิดและประสบการณ์ที่จำเป็นในการเสริมสร้างค่านิยมขั้นพื้นฐาน อุบนิสัยที่ดี ทศนคติ ซึ่งเป็นที่ยอมรับและทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นในการเป็นพลเมืองที่ดีที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้วิชาสังคมศึกษายังช่วยให้เข้าใจสภาพสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ เพื่อนำความรู้

ความเข้าใจดังกล่าวไปปรับปรุงให้ตนเองมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งการปรับปรุงสังคมส่วนรวมด้วย (สิริวรรณ ศรีพหล 2525 : 140) วิชาสังคมศึกษาจึงมีบทบาทอย่างยิ่งในการที่จะปลูกฝัง และเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยม ความคิด ความเข้าใจ ช่วยให้เยาวชนเข้าใจตนเองและสังคม พร้อมทั้งเสริมสร้างคุณลักษณะและทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็น อันจะเป็นการพัฒนาให้เยาวชนเป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพ เป็นพลเมืองที่ดีที่มีบทบาทในการสร้างสรรค์สังคมให้ดีขึ้น

เพื่อให้วิชาสังคมศึกษาเอื้อประโยชน์และบรรลุจุดหมายดังกล่าว การเรียนการสอนจึงต้องให้มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง เพราะผลการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพย่อมปรากฏเป็นคุณสมบัติของพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคม เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติในทุก ๆ ด้าน ซึ่งวิธีการหนึ่งซึ่งช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ คือการวิจัย เพราะการวิจัยทำให้ได้ข้อเท็จจริง วิธีการแก้ปัญหา หรือความรู้ใหม่ ๆ อันเป็นประโยชน์ และผลจากการวิจัยอาจให้ข้อเสนอแนะที่เป็นแนวทางพื้นฐานในการวางแผนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้ดีขึ้น ดังที่ อุทุมพร ทองอุไทย (2525 : 14) กล่าวถึง การวิจัยทางการศึกษาไว้ว่า

สำหรับทางด้านการศึกษา การวิจัยหมายถึง การนำเอาวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการแสวงหาความจริงและการแก้ปัญหาเกี่ยวกับพื้นฐานการศึกษา หลักสูตร การสอน การเรียนรู้ การประเมินผลการศึกษา รวมทั้งใช้ในการจัดการศึกษา วางแผนและบริหารการศึกษาด้วย การวิจัยการศึกษาจะช่วยพัฒนาคุณภาพของการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เพราะนักการศึกษาสามารถนำผลการวิจัยมาใช้ในการวางแผนจัดสภาพแวดล้อม หรือใช้แก้ปัญหา หรือปรับปรุงเกี่ยวกับการเรียนการสอน และประเมินผลการศึกษา เป็นต้น ทำให้บรรยากาศของการเรียนการสอนดีขึ้น ผู้เรียนเกิดสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

ปัจจุบันการวิจัยทางการศึกษาได้รับความสนใจและทำกันกว้างขวาง ดังจะเห็นได้ว่ามีหน่วยงานที่ทำการวิจัยกันนี้หลายแห่ง เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กองวิจัยทางการศึกษา และหน่วยงานวิจัยและวางแผนของกรม กองต่าง ๆ ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย ตลอดจนสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทั้งของรัฐบาลและเอกชน โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา เช่น มหาวิทยาลัย ซึ่งมีการวิจัย

ในระดับอาจารย์และนิสิต โดยเฉพาะนิสิตที่ศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรี ใ้คนผลงานวิจัยออกมาเป็นจำนวนมากในรูปวิทยานิพนธ์ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตร

คามหลักสูตรปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกมัธยมศึกษา (การสอนสังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กำหนดให้ผู้เรียนทำการวิจัยในรูปวิทยานิพนธ์เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตร ซึ่งคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ดำเนินการสอนตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษามาตั้งแต่ ปีพ.ศ. 2511 (บุญธรรม กิจปรีคาบวิสุทธิ , สมหวัง พิริยานุวัฒน์ และ วิวัฒน์ ปานชุ่มจิตร, 2522 : ๑๘) และมีวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา ในปี พ.ศ. 2513 ดังนั้นผู้วิจัยจึงจะทำการวิเคราะห์วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2513 จนถึงปี พ.ศ. 2526 เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2513 ถึง 2526 ในด้านประเภทของการวิจัย การเลือกประชากรและตัวอย่างประชากร สถานภาพของประชากรหรือตัวอย่างประชากร แหล่งที่อยู่ของประชากรหรือตัวอย่างประชากร ประเภทเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประเภทเนื้อเรื่องที่วิจัย และระดับการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ของสถาบันการศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ที่เปิดสอนหลักสูตรสาขาวิชาการศึกษาในระดับปริญญา มหาบัณฑิต ซึ่งได้แก่ วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา ภาควิชามัธยม

ศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 146 เล่ม วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา
 ภาควิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 92 เล่ม และวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต
 วิชาเอกการมัธยมศึกษา (การสอนสังคมศึกษา) ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 25 เล่ม รวมทั้งสิ้น 263 เล่ม โดยจะทำกรวิเคราะห
 วิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2513 ถึงปีพ.ศ. 2526

2. การวิเคราะห์วิทยานิพนธ์ครั้งนี้ จะวิเคราะห์ในค่านประเภทของงานวิจัย
 การเลือกประชากรและตัวอย่างประชากร สถานภาพของประชากรหรือตัวอย่างประชากร
 แหล่งที่อยู่ของประชากรหรือตัวอย่างประชากร ประเภทเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม
 ข้อมูล การหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการ
 วิเคราะห์ข้อมูล ประเภทเนื้อเรื่องที่วิจัย และระดับการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

3. การวิจัยครั้งนี้จะวิเคราะห์เฉพาะวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ที่อยู่ในสาขาการ
 สอนสังคมศึกษาเท่านั้น จะไม่วิเคราะห์วิทยานิพนธ์สาขาอื่น ๆ แม้ว่าวิทยานิพนธ์นั้นจะมี
 เนื้อหาสาระเกี่ยวกับการศึกษาสังคมศึกษาก็ตาม

ข้อกกลงเบื้องต้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบวิเคราะห์ที่กำหนดไว้เป็นแนวทาง
 ศึกษาวิทยานิพนธ์นั้น ถือว่าเป็นแบบวิเคราะห์ที่เชื่อถือได้ และเก็บข้อมูลได้ตามวัตถุประสงค์
 เนื่องจากได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะยังไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร เนื่องจากการจัดประเภทตามลักษณะที่
 วิเคราะห์บางหัวข้อ อาจจะมีปัญหาแก่ผู้วิจัยในการตัดสินใจว่าวิทยานิพนธ์นี้เข้าลักษณะใด
 เพราะลักษณะที่พบอาจจะไม่ชัดเจนพอ ดังนั้นจึงยึดแนวโน้มของลักษณะของวิทยานิพนธ์นั้นว่า
 เป็นไปในลักษณะใดมาก จะตัดสินใจเข้าลักษณะนั้น ซึ่งในบางครั้งต้องให้ผู้เชี่ยวชาญทางค่านนี้
 ร่วมพิจารณาด้วย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เป็นแนวทางสำหรับผู้ทำงานวิจัยทางการศึกษาสังคมศึกษา ในการพิจารณาปัญหาและหัวข้อที่จะทำการวิจัยให้กว้างขวาง มีประโยชน์มากยิ่งขึ้นต่อไป
2. เป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษา ค้นคว้า และการวิจัยในสาขาการสอนสังคมศึกษา และเป็นการเผยแพร่วิทยานิพนธ์ที่จัดทำมาแล้ว

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

วิทยานิพนธ์ หมายถึง งานวิจัยที่เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในระดับปริญญา
มหาบัณฑิต

ประเภทของการวิจัย หมายถึง ลักษณะของงานวิจัย พิจารณาจากวิธีดำเนินการ
การวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์
2. การวิจัยเชิงบรรยาย
3. การวิจัยเชิงทดลอง

วิธีการสุ่มตัวอย่างประชากร หมายถึง วิธีการได้มาซึ่งตัวแทนของกลุ่มที่ศึกษา
แบ่งออกเป็น 7 แบบ คือ

1. การสุ่มแบบง่าย
2. การสุ่มแบบแบ่งชั้น
3. การสุ่มแบบมีระบบ
4. การสุ่มแบบกลุ่ม
5. การสุ่มแบบหลายชั้นตอน
6. การสุ่มแบบเจาะจง
7. การสุ่มแบบผสม

สถานภาพของประชากรหรือตัวอย่างประชากร หมายถึง สถานภาพ หรือประเภทของสิ่งที่ถูกวิจัยใช้ศึกษา แบ่งออกเป็น 7 ประเภท คือ

1. นักเรียน ได้แก่ นักเรียนระดับประถมศึกษา นักเรียนระดับมัธยมศึกษา นักเรียนอาชีวศึกษา

2. นิสิต นักศึกษา

3. ครูอาจารย์ ได้แก่ ครูอาจารย์ระดับประถมศึกษา ครูอาจารย์ระดับมัธยมศึกษา ครูอาจารย์ระดับอาชีวศึกษา ครูอาจารย์ระดับอุดมศึกษา

4. ผู้บริหาร

5. ศึกษานิเทศก์

6. ผู้ปกครอง

7. เอกสาร หนังสือ

แหล่งประชากรหรือตัวอย่างประชากร หมายถึง แหล่งที่อยู่ของประชากรหรือตัวอย่างประชากร แบ่งออกเป็น

1. กรุงเทพมหานคร

2. ต่างจังหวัดเพียงจังหวัดเดียว

3. เขตการศึกษา

4. ภาควิชาศาสตร์

5. ทั่วประเทศ

ประเภทเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล หมายถึง อุปกรณ์หรือเทคนิควิธีที่ผู้วิจัยใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 5 ชนิด คือ

1. แบบสอบถาม
2. แบบทดสอบ
3. แบบสำรวจ
4. แบบสัมภาษณ์
5. การสังเกตโดยตรง

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล หมายถึง วิธีการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 4 ชนิด คือ

1. การหาความตรง
2. การหาอำนาจจำแนก
3. การหาความยากง่าย
4. การหาความเที่ยง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล หมายถึง สถิติที่ใช้ในการจัดกระทำข้อมูลเพื่อสรุปข้อมูลให้อยู่ในรูปที่สามารถตีความ และแปลความหมายได้ แบ่งกันนี้คือ

1. ค่าร้อยละ
2. ค่าเฉลี่ย
3. มัชฌิมฐาน
4. ฐานนิยม
5. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
6. ความแปรปรวน
7. คะแนนมาตรฐาน
8. การทดสอบค่าที หรือค่าซี
9. สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
10. การทดสอบค่าไคสแควร์
11. การวิเคราะห์ความแปรปรวน
12. การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม

ประเภทของเนื้อเรื่องที่วิจัย หมายถึง ลักษณะของเนื้อหาที่ศึกษา แบ่งเป็น 10 ประเภท คือ

1. หลักสูตร
2. วิธีสอนและเทคนิคการสอน
3. ปัญหาการเรียนการสอน
4. สื่อการเรียนการสอน
5. การวัดผลประเมินผล
6. พฤติกรรมนักเรียน ครู
7. กิจกรรมเสริมหลักสูตร
8. จริยธรรม ค่านิยม
9. การพัฒนาสมรรถภาพครู
10. บทบาทหน้าที่ ลักษณะครู

ระดับการศึกษาที่เกี่ยวข้อง หมายถึง ระดับการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง หรือ เนื้อหาที่ศึกษา แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

1. ประถมศึกษา
2. มัธยมศึกษา
3. อาชีวศึกษา
4. ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา
5. อุดมศึกษา